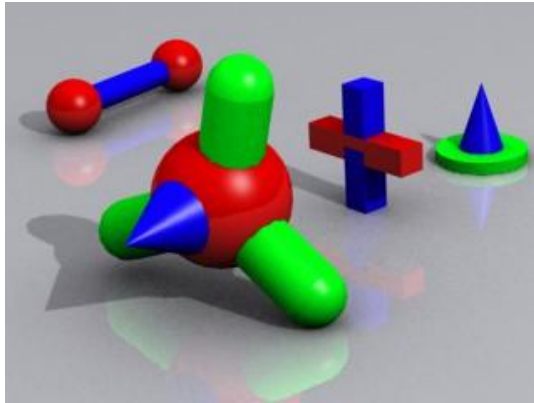

Klasser

TDA548/Joachim von Hacht

Flera men Olika

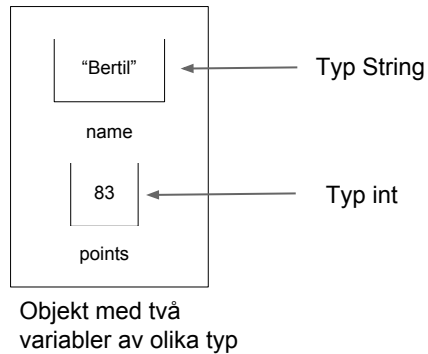
2

Arrayer används när vi behöver många variabler av samma typ.

Ibland behöver vi flera variabler men ev. av olika typ (vissa kan vara av samma typ)

- Om vi t.ex. vill beskriva en spelare i ett spelprogram så kanske vi behöver en variabel för spelarnamn och en för poäng
 - Krångligt t.ex. vid metodanrop att behöva skicka många variabler
- Istället för att ha enskilda variabler kan vi skapa ett **objekt** med flera variabler
 - Vi kan då skicka objektet, d.v.s. "alla" variablerna, på en gång till en metod.
- Dessutom hör ju de enskilda variablerna konceptuellt ihop, de används för att beskriva en spelare
 - Programmet blir lättare att förstå

Konceptuell bild

3

Ett objekt är en "förpackning" av variabler som hör ihop (förenklat, mer senare)

- I bilden har vi samlat flera variabler som hör ihop med en spelare.

Vi kan inte skapa objekt direkt

- För att skapa objekt behöver vi en **klass**

OBS Bilden! Att värdet "Bertil" egentligen inte ligger i variabeln (Se referenser).

Klassdeklaration

```
// Very basic class
class Player {
    String name; // Instance variables
    int points;
}
```

4

För att skapa en klass i Java gör man en klassdeklaration

- Vi kan lägga klassdeklarationer var som helst i programmet (utanför alla metoder).
- Vi lägger dem vanligen mot slutet i programmet (efter metoderna).

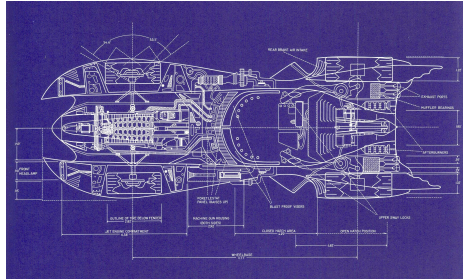
Klassdeklaration

- Inleds med det reserverade ordet **class** + namnet på klassen.
 - Namn inleds med stor bokstav (CamelCase vid behov)
 - Namnet brukar vara ett substantiv och skall förklara vad objekten skall representera.
- Därefter ett block
- I blocket deklarerar vi de variabler vi vill skall finnas i objekten, dessa kallas **instansvariabler** (alt. **attribut**)

Alla instansvariabler kommer att initieras med förvald värden, t.ex. 0 för int.

Klass och Instans

Klass

Objekt (Instanser)

5

Vi kan skapa ett godtyckligt (ändligt) antal objekt utifrån en och samma klass

- Man kan se en klass som en ritning
- Vi säger att ett objekt är en **instans** av en klass
- Alla instanser får sin egen uppsättning av variabler
 - Vi kanske behöver två spelarobjekt, ett för "Pelle" och ett för "Fia", båda innehåller egna variabler name och points.

Analogier:

- Pannkaksrecept (klass) och pannkaka (objekt)
- Pepparkaksform (klass) och pepparkaka (objekt)

Variabler för Objekt*)

// Declare, instantiate and initialize

```
Player p = new Player();
```

Ny typ!

Metod med samma namn
som klass

```
Player p;    // Declare ...
```

```
...
```

// ... later instantiate and assign

```
p = new Player();
```

*) Förenklat
kommer mer

6

Alla variabler måste ha en typ!

- En klass introducerar en ny typ
 - Typsystemet är utbyggbart för klasser
 - Om vi skapar en ny klass kan vi deklarerar variabler av denna typ!
- När vi deklarerat variabeln kan vi initiera den (eller senare tilldela)
 - För att initiera variabeln måste vi instansiera ett objekt.
 - Instansieringen måste använda **new** tillsammans med ett metodanrop till en metod som heter som klassen (mer senare)
 - Vi kan inte göra som med arrayer t.ex. { "olle", 87 } eller liknande går inte.

Analys av kod (vänster till höger)

- Player är den nya typen som klassen introducerat
- p är namnet på variabeln
- = new Player() anropar en metod som heter som klassen och som instansierar ett objekt (den finns alltid). Därefter initieras variabeln p med objektet

Punktnotation

```
// Declare instantiate and initialize  
Player p1 = new Player();  
  
// Dot notation to access variables in object  
p1.name = "pelle";  
p1.points = 2;  
  
out.println( p1.name ); // "pelle"  
out.println( p1.points ); // 2
```

7

För arrayer använde vi indexering för att komma åt enskilda variabler

För att komma åt variablerna i ett objekt används punktnotation

- variabel . instansvariabel

Arrayer med Objekt

```
// Declare and initialize array AND instantiate  
// objects (each new .. creates an object)  
Player[] players = { new Player(), new Player() };  
  
// First indexing then dot notation  
players[0].name = "pelle";  
players[0].points = 23;  
players[1].name = "fia";  
players[1].points = 45;  
  
out.println( players[0].name ); // "pelle"  
out.println( players[1].points ); // 45
```

8

Om vi har en typ kan vi skapa arrayer utifrån typen

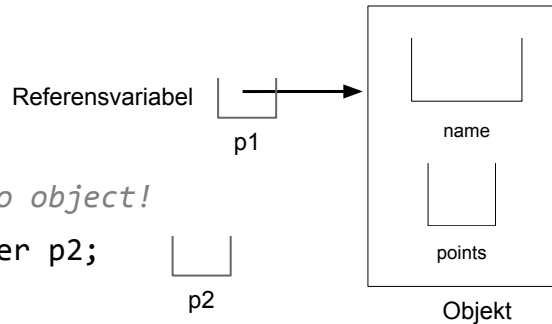
- Så också med klasstyper!
- För att komma åt enskilda variabler används ...
- ... först indexering eftersom vi började med en array (ger hela objektet) ...
- ... därefter punktnotation för att komma åt variabeln i objektet.

Mer om Variabler för Objekt

```
// Reference variable p1 and object  
Player p1 = new Player();
```

```
// No object!
```

```
Player p2;
```


Detta fungerar på samma sätt som för arrayer!

- Variabler för objekt är referensvariabler
 - En deklaration ger en referensvariabel, instansieringen ger en referens till objektet
 - Sker detta samtidigt hamnar referensen i den deklarerade variabeln
- En deklaration av en variabel ger en referensvariabel (bara), inget objekt!

Tilldelning

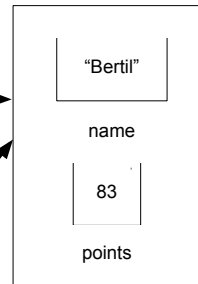
```
// Declaration and initialization  
Player p1 = new Player();
```

Referensvariabel
p1

```
// Assign, reference copied!  
Player p2 = p1;
```

Referensvariabel
p2

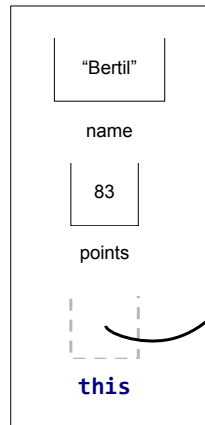
```
out.println(p1 == p2); // true
```


På samma sätt som för arrayer, det är referensen som kopieras!

- D.v.s vi får två olika variabler som refererar samma objekt
- Ger samma aliasproblematik som för arrayer

this


```
// Implicit "this" used  
out.println(name);  
out.println(age);
```

```
// Using this explicit  
// Same output as above  
out.println(this.name);  
out.println(this.age);
```


```
// No! this is constant  
this = ...
```

Alla objekt i Java har en dold konstant referens till sig själv.

- Referensen används automatiskt (osynligt) då man t.ex. anger en instansvariabel, underförstått är det variabeln för det aktuella objektet som avses.
- Ibland använder man referensen explicit genom att skriv **this** i koden.
 - Används bl.a. vid namnkrockar, mer strax
- **this** är ett reserverat ord

Konstruktör

```
class Player {  
    String name;  
    int points;  
}  
Player p = new Player();  
// Tiresome to set values  
p.name = "pelle";  
p.points = 2;
```



```
// Better, use constructor  
class Player {  
    String name;  
    int points;  
// Constructor to set values  
    Player(String name, int points){  
        this.name = name;  
        this.points = points;  
    }  
}  
  
// Using constructor with arguments  
Player p = new Player("pelle", 2);
```

12

För att initiera ett objekt på ett visst sätt skapar vi en speciell metod, en **konstruktör**

- M.h.a. konstruktorn sätter vi värden för instansvariabler

En konstruktör

- Är en metod som automatiskt anropas i samband med instansiering
 - Måste ha samma namn som klassen.
 - Parameterlista som vanlig metod (ev. tom).
 - Får inte ange returtyp.
 - Kan inte anropas som en vanlig metod
- Ofta är det naturligt att parametrarna till konstruktorn har samma namn som instansvariablerna de skall tilldelas (så att vi slipper hitta på olika namn för samma koncept).
 - För att skilja på parametrarna och instansvariablerna anger vi explicit **this**.

Finns alltid en parameterlös konstruktör (default konstruktör)

- Syns inte i koden.
- När vi skapar egna konstruktörer "försvinner" den förvalda
- Vill vi ha en parameterlös konstruktör får vi skriva dit den, d.v.s. vi kan ha flera konstruktörer, de kan vara överlagrade.

Konstruktöröverlagring

```
class Complex {  
    ...  
    Complex(double re, double img) { // Constructor  
        this.re = re;  
        this.img = img;  
    }  
  
    Complex(Complex other) { // Another constructor  
        re = other.re;  
        img = other.img;  
    }  
    ...  
}
```

13

Konstruktörer kan överlagras på samma sätt som metoder.

- Ofta vill man initiera ett objekt på flera olika sätt
 - Vissa värden kanske skall vara förvalda etc.
 - En klass kan ha flera konstruktörer för detta ändamål
- Som tidigare vid överlagring så måste parametrarna skilja sig åt

IntelliJ kan generera konstruktörer: Högerklicka > Generate ...

Instansvariabler och metoder

Synlighets
område

```
class Complex {  
    final double re;  
    final double img;  
    // --- Instance Methods -----  
    Complex add(Complex other) {  
        return new Complex(this.re + other.re, this.img + other.img);  
    }  
    Complex sub(Complex other) {  
        return new Complex(this.re - other.re, this.img - other.img);  
    }  
    double getRe() {  
        return re;  
    }  
    double getImg() {  
        return img;  
    }  
    ...  
}  
  
Complex c1 = new Complex(1, 2);  
out.println(c1.getImg() == 2); // Instance method, object first
```

14

Instansvariabler deklareras som sagt utanför all metoder (vi skriver dem ofta överst i klassen)

Synlighetsområdet för instansvariabler är hela klassen (i alla metoder)

- Ett problem om något blir fel, vilken metod orsakade felet??

Värdena för alla instansvariabler (mängden av värden) kallas objektets **tillstånd** ([state](#))

- Viktigt begrepp, t.ex. vill vi att alla objekt skall ha ett giltigt tillstånd d.v.s. alla variabler har korrekta värden
- Ju fler instansvariabler desto större tillståndsrymd
 - Innebär att det är fler värden som måste hållas korrekta, svårt problem!
 - Föredra lokala variabler
- Om ett objekt ändrar tillstånd kallas det att objektet **muterar** (**mutate**)
- Ett objekt som inte kan ändra tillstånd kallas icke-muterbara
- Klassen Complex i bilden är icke-muterbar eftersom instansvariablerna är final

Instansmetoder är metoder som tillhör ett objekt

- Det måste finnas ett objekt (referens), vi anropar metoderna som

- finns i objektet
- Skriver vi inget speciell blir metoden en instansmetod
 - Se vidare klassmetoder

I vår programmall (övningarna) har vi alltid instantiserat ett objekt av "programmet" i main-metoden

- Alla metoder vi skrivit har på det sättet blivit instansmetoder.

Metoder med Sidoeffekter

```
// Intuitively 0 ... (?)  
out.println( o.m(0) - o.m(0) );
```

16

Tidigare haft uttryck med sidoeffekter

- Samma fenomen kan uppträda för instansmetoder.
- Innebär i vårt fall att metoden förändrar en instansvariabel i objektet

Referentiell transparens (? svenska begrepp saknas, [referential transparency](#))

- Enkelt sagt: Givet samma indata, får man alltid samma utdata från metoden?
 - Om så är det lättare att resonera om program (korrekthet)
- Metoder med sidoeffekter innebär att programmet inte blir referentiellt transparent
 - Kan inte undvikas i imperativ programmering, ...
 - ... men man kan försöka minimera
 - Metoder med returvärden undviker att ändra instansvariabler
 - void-metoder ändrar ofta instansvariabler, men metoderna är inga uttryck, vi får inget värde..
- Försök alltid att skriva metoder som bara tar indata och returnerar utdata ...
 - ...om tvunget, använd instansvariabler.
- Du behöver instansvariabler om objektet måste komma ihåg något mellan metodanropen.

Klassen Objekt

```
// Simplified view of class java.lang.Object with
// a few methods
class Object {
    ...
    boolean equals(Object obj) { ... }

    int hashCode() { ... }

    Class<?> getClass() { ... } // More in later courses

    String toString(){ ... }
    ...
}
```

16

I Java finns en färdig klass, Object

- Tanken är bl.a. att klassen skall innehålla metoder som alla objekt (överhuvudtaget) kan tänkas behöva
 - equals används då man vill jämföra objekt
 - hashCode, används av samlingar t.ex. Map, se Samlingar
 - getClass kan svara på vilken klass (typ) ett objekt tillhör
 - toString är tänkt att ge en läsbar representation av ett objekt (ett objekt som en sträng)
 - m.fl.

Alla objekt som vi skapar ärver automatiskt alla metoder i Object

- Metoderna syns inte i koden men finns där
- För vilket objekt o som helst kan man t.ex. skriva o.toString()

Utskrifter av Objekt

```
class Pair {  
    final int x;  
    final int y;  
    // MUST have public first and should have override  
    @Override  
    public String toString() {  
        return "(" + x + ", " + y + ")";  
    }  
}  
  
Pair p = new Pair(1, 3);  
out.println(c); // toString() automatically called  
                // Output: (1, 3)
```

18

Alla klasser ärver metoden toString från Object-klassen

- Använder man den ärvda toString-metoden får man en utskrift liknande "Pair@7f31245a"
 - toString() metoden anropas automatiskt vid t.ex. out.println()
- För att få en mer läsbar utskrift skapar vi en egen version av toString()
 - Man väljer själv hur man vill att objektet skall representeras (hur strängen skall se ut)
 - Eftersom vi skapat en egen version måste vi skriva public framför (mer senare)
 - För att informera kompilatorn om att vi gjort en egen version skriver vi dessutom @Override över metoden (kallas en **annotering**)
 - Kompilatorn kontrollerar då att vår metod och den ärvda metoden har samma metodhuvud.
 - Ett krav för att det skall fungera enligt nedan (mer i senare kurser)!
- Eftersom vi gjort en egen metod i klassen Pair kommer vår metod automatiskt att köras istället för den ärvda. Detta beteende är inbyggt i Java.
 - Kallas override (överskuggning), mer i senare kurser.
- IntelliJ kan genererar toString() metoden, Högerklicka > Generate > ...

Vi fortsätter att skilja på utskrift och logik

- `toString` returnerar en strängrepresentation av objektet ...
- .. alltså inga utskrifter direkt i objektet!

Likhet för Objekt

```
class Player {  
    ...  
    @Override  
    public boolean equals(Object other) {  
        // Same object (i.e. identity)?  
        if (this == other) { return true; }  
        // Only same types of objects allowed  
        if (other == null || getClass() != other.getClass()) {  
            return false;  
        }  
        Player = (Player) other;  
        // This is our definition of equals (others possible)  
        return this.points == other.points;  
    }  
}
```

18

Alla klasser ärver en metod equals() från klassen Object.

- Metoden ger referenslikhet.

Vill vi ha värdelikhet för objekt måste vi själva definiera vad vi menar med likhet

- När vi bestämt oss skapar vi en egen metod equals i klassen.
 - OBS! Att parametern måste vara Object
 - I bilden har vi bestämt att två spelarobjekt är lika då de har lika poäng (... kanske inte så bra?)
- Eftersom vi har skapat en egen equals() måste vi lägga till public framför och bör skriva @Override över (på samma sätt som för toString())
- Som tidigare så kommer vår metod, inte den ärvda, att användas för alla Player-objekt

Om man skapar en egen equals-metod skall man alltid skapa en egen hashCode-metod.

- Hur detta görs går vi inte in på (normalt given i laborationer, övningar)
- Båda metoderna kan genereras av IntelliJ. Högerklicka > Generate > ...

Sammanfattning Objekt

Ett Objekt har:

- Unik identitet
- Tillstånd
- Beteende

Klassvariabler och metoder

```
public class Order {  
    private static int orderNumberCounter; // Class variable  
    private final int orderNumber; // Instance variable  
    public Order(){  
        this.orderNumber = orderNumberCounter;  
        orderNumberCounter++;  
    }  
    public static int getLastOrderNumber(){ // Class method  
        return orderNumberCounter;  
    }  
}  
  
Order o = new Order();  
int i = Order.getLastOrderNumber(); // Call directly on class
```

22

En klassvariabel tillhör inte något objekt, den delas av alla objekt av samma klass

- Anges med static vid deklarationen
- För att komma åt variabeln använder man punktnotation direkt på klassnamnet d.v.s. klassnamn.klassvariabel
- Att en klassvariabel delas av alla objekt är riskabelt
 - På samma sätt som att instansvariabler delas av alla metoder i en klass, delas en klassvariabel av alla instanser
 - ... om det blir fel, vart uppstod felet (vilket objekt som helst kommer åt variabeln)?!?!?
- Klassvariabler är specialfall, undvik.

För vissa metoder gäller att man inte behöver något objekt

- Metoden har inget behov av någon data förutom parametrarna
 - De är rena funktioner (inga sidoeffekter)
 - T.ex. rena beräkningar

Om så, verkar det onödigt att skapa objekt...

- .. detta kan man lösa i Java genom att använda klassmetoder.
- Anges med static i metodhuvudet.
- Metoderna tillhör klassen (inte något objekt)
- För att komma åt metoderna använder man punktnotation direkt på

- klassnamnet (som för klassvariabel)!

Rent Statiska Klasser

```
public final class Math {  
    /**  
     * Don't let anyone instantiate this class.  
     */  
    private Math() {} // private!  
  
    public static double cos(double a) { ... }  
    public static double tan(double a) { ... }  
    public static int abs(int a) { ... }  
    ...  
}
```

21

Vissa klasser är bara rena metodsamlingar t.ex. den färdig Java klassen Math.

- Man skall inte kunna skapa några Math-objekt ...
- ... därför görs konstruktorn private. D.v.s. ingen utanför klassen kommer åt konstruktorn
 - Inga objekt kan skapas

Klass kontra Instans

```
private static int i; // Class
private int j; // Instance

public void doIt() { // Instance
    out.println(i);
    out.println(j);
    this.doOther(); // Ok
}

public static void doOther() { // Class
    out.println(i);
    //out.println(j); // Bad
    //this.doIt(); // Bad
}
```

22

Instansmetoder kan använda klassvariabler och anropa klassmetoder

Klassmetoder kan inte använda instansvariabler eller anropa instansmetoder

- Vilket skulle objektet vara i så fall?? Klassmetoden kan inte veta!
- Kan speciellt inte använda this i klassmetod, finns ingen sådan referens.

Konstanter

Konstanter i Java-klasser

```
Integer.MAX_VALUE;           // 2147483647  
Integer.MIN_VALUE;          // -2147483648  
Math.PI
```

Egen konstant

```
public class CatchTheRain {  
    public final static int MAX_DROPS = 10;  
    ...  
}
```

23

Konstanter är ett speciellt begrepp i Java.

En konstant:

- Deklareras som `public static final` (och delas därmed av alla instanser)
- Primitiva variabler inget problem deklarera som ovan
- Referensvariabler
 - Objektet skall motsvara ett fixt värde (icke-muterbara)
 - Objektet skall inte användas som ett objekt d.v.s. inte anropa metoder eller indexera, bara användas som ett värde
- Konstanter skrivs med stora bokstäver avdelade med "_" t.ex. `public static final int MAX_PLAYERS = ...`

Mer om Initiering av Objekt

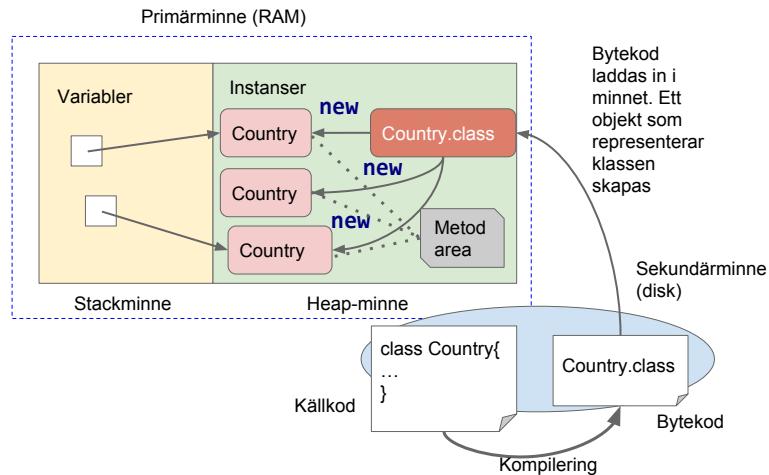
```
class MyClass {  
    static int i1 = 4;  
    int i2 = i1;  
    static int i3;  
    MyClass() {  
        i3 = i1 + i2;  
    }  
}  
MyClass m = new MyClass();  
out.println(m.i1);    // 4  
out.println(m.i2);    // 4  
out.println(m.i3);    // 8
```

24

Objekt initieras enligt (förenklat):

- Klassvariabler i skriven ordning
 - Innan någon instans har skapats
- Instansvariabler i skriven ordning ...
- ... därefter körs konstruktorn.

Klassladdning och Instansiering

28

Lite mer i detalj vad som händer

- När vi försöker skapa en instans kontrolleras om klassen för objektet finns i minnet ...
 - ... om ej så söker Java rätt på .class-filen för klassen och läser in den i minnet (det skapas ett objekt som representerar själva klassen, **Country.class**)
- Instanserna skapas med klassobjektet som mall då vi använder **new**-operatoren
- I samband med detta körs konstruktorn
- Metoder delas av alla objekt (det är ju samma kod som skall köras, bara värden för instansvariabler skiljer)
 - De läggs därför på en plats utanför objektet som alla objekt kan komma åt kallas "metodarean".
 - Metoderna har en dold första referens till **this**, så att de vet vilka instansvariabler som gäller.
 - Eventuella instansvariabler som används i metoden är, som sagt, specifika för det aktuella objektet
 - Alla metoder har en dold parameter till det aktuella objektet

Heap-minne

- Objekt skapas på en plats i minnet kallat heap:en (till skillnad mot

- lokala variabler som finns på stacken)
- Objektet existerar så länge det finns en referens till det
 - Finns inga referenser alls till objektet kommer det att skräpsamlas (d.v.s. raderas ut minnet)

main-metoden

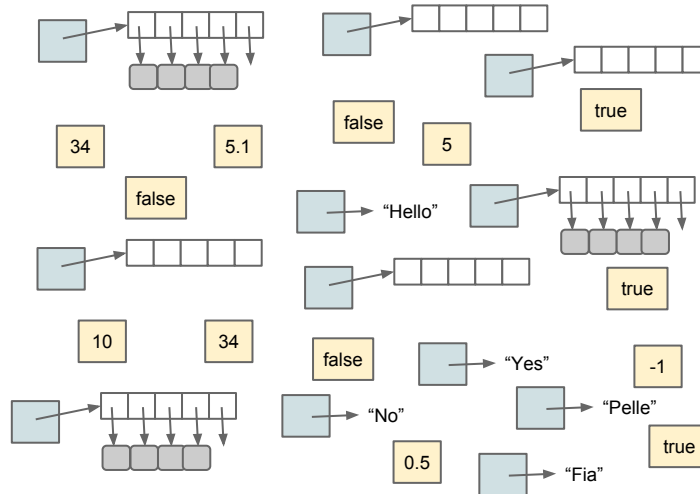
```
public class MyClass {  
    // args is an array of command line arguments  
    public static void main(String[] args) {  
        out.println(args[0]);    // Hello  
        out.println(args[1]);    // world!  
    }  
}  
  
// Executing program supplying  
// command line argument after program name  
java MyClass Hello World!
```

26

main-metoden måste finnas i alla Java-program (förenklat)

- Metoden anropas automatiskt först av allt då programmet startas
- Eftersom metoden är en klassmetod behövs inga objekt
 - Metoden anropas direkt på klassen som har metoden...
 - .. efter att klassen har laddats.
 - Då vi startar den virtuella maskinen måste vi ange vilken klass som innehåller main
 - Kan vara flera t.ex. i övningarna
 - IntelliJ visar en grön triangel på klassikonen om klassen innehåller en main-metod
 - Om så kan den exekveras (annars visas inget, inget Run-alternativ i menyn)

Mer om Tillstånd

27

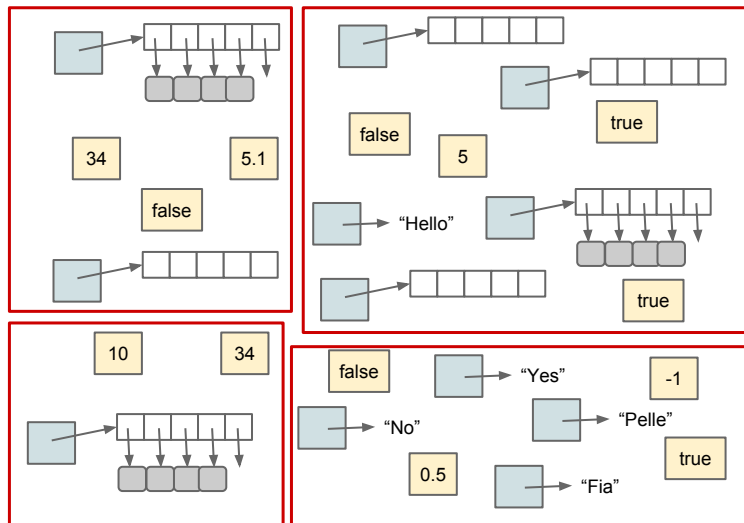
Tillstånd (state) mängden av alla värden för alla instansvariabler i programmet vid en viss tidpunkt under exekveringen

- Lokala variabler räknas ej (de kommer och går ...)
- Om allt fungera som tänkt innehåller variablerna korrekta värden, programmet befinner sig i ett giltigt tillstånd ... om EJ
- ... har vi ett ogiltigt tillstånd. Något är fel
- Att naivt försöka behärska tillståndet övergår mänsklig förmåga ...
 - ... vi måste utveckla tekniker för detta, forts. ...

Ett fundamentalt problem inom imperativ programmering är att behärska tillståndet!

- Innebär t.ex. att vi alltid föredrar lokala variabler (eftersom de inte ingår i tillståndet)
- Vi försöker också konsekvent att minska synlighetsområdet för variabler.

Informationsgömning

28

Ett sätt att behärska tillståndet är att dela upp det totala tillståndet i mindre deltillstånd och på så sätt lättare kunna hålla dessa giltiga

- Kallas **informationsgömning** ([information hiding](#)), lite svävande terminologi, ... men vi säger så)
 - Vi ser till att instansvariabler (i möjligaste mån) bara används inom en viss del av programmet
 - Övriga delar skall inte komma åt
- Dock ingen garanti ... lokalt giltiga tillstånd ger inte automatiskt globalt giltigt tillstånd

Exempel : Antag totala tillståndet skall noll

- Deltillstånd A skall alltid vara negativt och deltillstånd B skall alltid vara positivt
- Även om deltillstånd giltiga så inte säkert totalt tillstånd giltigt

Klassfiler och Åtkomst

```
public class Dice {    // In file Dice.java
    // Private, inaccessible from other classes
    private Random rand = new Random();
    private int nFaces;

    public Dice(int nFaces) {
        this.nFaces = nFaces;
    }
    // Public, for other objects to call
    public int roll() {
        return rand.nextInt(6) + 1;
    }
}
```

33

I Java kan man åstadkomma informationsgömning genom att dela upp programmet i klassfiler (klassdeklarationer i egna filer)

- Namn för klass och fil som förut (samma namn etc.)
- Man anger **åtkomst (access)** för klassen (skrivs framför class)
 - Vi anger alltid public class (man kan komma åt klassen överallt i programmet)
- I klassfilen anger man dessutom åtkomst för alla instansvariabler
 - **public**, innebär att alla kan komma åt variabeln, variabeln är tillgänglig i all kod utanför klassen (om klassen är public)
 - **protected**, mer senare ...
 - **private**, ingen kod utanför klassen kan komma åt variabeln
 - Vi sätter normalt alltid private på alla instansvariabler
 - Genom att använda private skapar vi ett lokalt tillstånd i klassen
 - Vid felsökning behöver vi bara söka i klassen (om det inte handlar om referenser, ...)
- Kontroll av åtkomst sker redan vid kompileringen, försöker vi använda private-variabler utanför klassen får vi ett kompileringsfel

Åtkomst för metoder anges på samma sätt som för variabler

- public-metoder kan användas överallt i koden (om klassen är public)
- protected , mer senare ...

- private-metoder kan bara användas inom klassen
 - Används för interna hjälpmetoder (funktionell nedbrytning)
 - En markering att metoden inte används någon annanstans.
 - Vid felsökning behöver vi bara söka i klassen.

Anges ingen åtkomst alls gäller "package visibility", d.v.s. alla klasser (filer) i samma mapp kan komma åt

- Vi använde inledningsvis detta för att slippa ange åtkomst ...
- ... i fortsättningen anger vi alltid åtkomst.

OBS! Om vi befinner oss i samma fil (med flera klasser) så spelar åtkomst ingen roll, vi kan alltid komma åt allt i samma fil.

- Åtkomst gäller mellan klasser i olika filer

Get och Set

```
public class Player {  
  
    private String name;  
    private int points = 0;  
    ...  
    public String getName() { // Getter, NOTE name  
        return name;  
    }  
    public void setName(String name) { // Setter, NOTE name  
        this.name = name;  
    }  
  
}
```

35

Eftersom vi sätter alla instansvariabler till private kan ingen kod utanför klassen komma åt dem
Leder till vissa problem...

Ibland måste vi läsa av tillståndet t.ex. vid utskrifter

- Att läsa av tillståndet är inte så riskabelt (inget skall ändras)
- För avläsning skapas get-metoder (getters).
 - De heter alltid get + namnet på instansvariabeln (se bild)

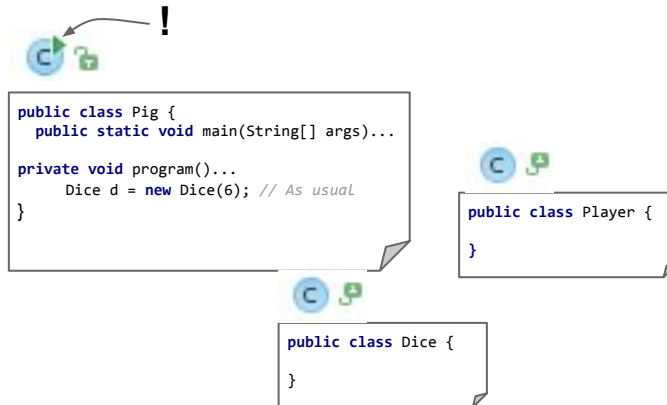
Ibland måste vi kunna ändra tillståndet

- Ändring är mycket farligt, kan leda till ogiltigt tillstånd
- Vår strategi för ändring av tillstånd
 - Om möjligt sätt värden i konstruktorn
 - Om möjligt skapa metoder som gör förändringar internt i klassen t.ex. om en spelares poäng skall öka låt objektet sköta detta (inte läsa av, öka, och skriva tillbaks)
 - Om det VERKLIGEN behövs skapa en set-metod.
 - Heter alltid set + namnet på instansvariabeln

Generellt: Låt objektet som har datan, gör beräkningarna och skicka ut resultatet, istället för att att skicka ut datan!

- Låt objekten ha sin data i fred!

Exekvering med Klassfiler

31

Om man har ett Java program uppbyggt av ett antal klassfiler måste en av dessa innehålla metoden main

- Innan körning måste alla filer kompileras
 - Sköts av IntelliJ
- Instansiering påverkas inte av att klasser ligger i separata filer
 - Är klassen public så kommer vi åt den och kan därmed instansiera

Objektmodeller

```
@Override
public void init(){ // JavaFX initialization method, run before graphics
    // Create object model here (if possible)
    int MAX_DROPS = 10;
    // Create an object
    Bucket bucket = new Bucket(width / 2,
                               height - 40, 40, 40, Color.BLUE);
    // Supply the bucket as argument to next object
    catchTR = new CatchTheRain(bucket, MAX_DROPS, width, height);
}

// Main model class (keep model objects connected)
public CatchTheRain(Bucket bucket, int nDrops, int width, int height) {
    this.bucket = bucket; // This object will have reference to bucket
    ...
}
```

32

Ett program består av (ofta väldigt många) samverkande objekt av olika typer.

- För att kunna samverka måste de känna till varann (ha referenser till varann eller på annat sätt kunna anropas)
- Hur åstadkomma detta?

Vår metod är att:

- Försök skapa och koppla ihop så mycket som möjligt på ett ställe i programmet
 - Vi använder t.ex. init()- metoden i JavaFX
- Använd konstruktorer för att koppla ihop objekten
 - Skapa objekten vartefter och skicka dessa som konstruktorargument till andra objekt som behöver känna till dem..

I bilden: Objektet catchTR (av typen CatchTheRain) behöver en referens till ett bucket-objekt (av typ Bucket)

- När programmet senare körs kan catchTR använda hinken, t.ex. se till att den flyttar sig.
- Ofta anropar man först catchTR som i sin tur anropa bucket (för att flytta den).